

การพัฒนาระบบองค์การเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Development of an Organizational System toward Excellence of Schools under the Local Administration Organizations

มุกดา เลชะวิวัฒน์ และคณะ

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบองค์การเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและโปรแกรม LISREL version ๘.๗๒ นำผลมาพัฒนาเป็นระบบองค์การ มีการตรวจสอบความเป็นไปได้และความสอดคล้องของระบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ๑) ปัจจัยป้อน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านบุคลากรครูและบุคลากรทางการศึกษา ๒) กระบวนการแปรรูป ได้แก่ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การใช้ทักษะการบริหารและการปฏิบัติ การบริหารบุคคล งบประมาณและระบบบริหารขององค์การ การติดต่อสื่อสาร ระบบบริหารการศึกษาของ อบต. การบริหารเชิงกลยุทธ์ การบูรณาการสาระในหลักสูตรก้าวไปสู่อาเซียน การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา อาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ภายใน การมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรเอกชน ศาสนา สถาบันทางการศึกษาอื่นๆ การมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร ความร่วมมือของเครือข่ายความร่วมมือ ๓) ผลผลิต ได้แก่ ความพึงพอใจ คุณภาพการปฏิบัติงานของครู ความเจริญของงานและมีคุณธรรมจริยธรรม คิดเป็นและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

Abstract

The objective of this study was to develop an organizational system to be used towards achieving an excellence of schools under the Local Administration Organizations. Data was gathered from schools administrators, teachers, and school board members through a questionnaire. Data was analyzed using arithmetic means, standard deviation,

and Lisrel Program Version 8.72. A developed system was validated through using the judgment of experts

Data showed that an organization system towards excellence of schools under the Local Administration Organizations. 1) Input: composed of leadership and personnel factors. 2) Process: composed of policy implementation competencies, managerial skills, personnel and budget administration, communication skills, change management, strategic management, curriculum integration towards the Asian Community, educational Technology utilization, learning resource utilization, and community participation including resource allocation capacity. 3) Output: composed of personnel satisfaction, teachers performances, personnel growth and virtue, students' ethics and virtue, students' thinking ability, and students' achievement.

ความเป็นมา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนับเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง ในการจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อันเนื่องมาจากนโยบายกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้กำหนดไว้ในกฎหมายสำคัญหลายฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘๐ (๔) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนาและเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐาน คุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียม และสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา ๔๑ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับตามความพร้อม

ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้คำนึงถึงคุณภาพของการจัดการศึกษา โดยนำแนวคิดและหลักการของระบบบริหารคุณภาพ และประกันคุณภาพมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดให้สถานศึกษาทุกสังกัดต้องดำเนินการให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ และต้องได้รับการประเมินคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) อย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี

จากผลการดำเนินงานประกันคุณภาพดังกล่าว ถือได้ว่าสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการบริหารงานที่ยึดแนวทางตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ และหรือมาตรฐานของสมศ. ที่ถือว่าเป็นเพียงข้อกำหนดขั้นต่ำที่สถานศึกษาแต่ละแห่งจะต้องมี (สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประกันคุณภาพการศึกษา, ๒๕๔๔) อาจไม่เพียงพอต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการถ่ายโอนสถานศึกษามาสังกัดยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะต้องดำเนินงาน

ที่มีคุณภาพ มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างศรัทธาและเป็นหลักประกันให้กับสถานศึกษาที่กำลังอยู่ระหว่างการตัดสินใจถ่ายโอนมาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีความมั่นใจมากยิ่งขึ้น ดังนั้นสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรหาแนวทาง หรือระบบบริหารสถานศึกษาที่โดดเด่น มีประสิทธิผล มีมาตรฐานสูง ซึ่งสอดคล้องกับที่สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (๒๕๔๗:๑) กล่าวว่ากลยุทธ์ที่ทำให้องค์กรเจริญเติบโต ให้ความสำคัญต่อการตอบสนองการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของลูกค้า และตลาดที่เปลี่ยนไป หรือเกิดขึ้นใหม่ สามารถสร้างโอกาสใหม่ทางธุรกิจ และเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน คือการบริหารเพื่อความเป็นเลิศ

ในประเทศไทยยังไม่มีเกณฑ์มาตรฐานในเรื่องความเป็นเลิศที่ออกแบบเฉพาะสถานศึกษา แต่มีเกณฑ์ของสถานศึกษารางวัลพระราชทาน ซึ่งถือเป็นเกณฑ์รางวัลแห่งความเป็นเลิศของสถานศึกษาทุกสังกัดในประเทศไทยที่พอจะเทียบเคียงได้ ถึงแม้จะมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศอยู่บ้าง เช่น รื่นจิต ตรีนุรักษ์ (๒๕๔๕) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาอนุบาลเอกชน เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศในจังหวัดนครปฐม ศุภลักษณ์ เศษระพานิช (๒๕๕๐) การพัฒนาระบบบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน ธนิศ คุณเมธิกุล (๒๕๕๒) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการบริหารการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน และ นกสร ดันปีทมดิกล (๒๕๕๔) ศึกษาการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบที่มีความเป็นเลิศ : การศึกษาแบบข้ามกรณี หรืองานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลองค์กรของยุวราณี สุขวิญญาน์ (๒๕๕๙) ได้ศึกษาการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุ

ประสิทธิผลองค์กรของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ญาณิศา บุญจิตรี (๒๕๕๒) ศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ กมลวรรณ รอดจ่าย (๒๕๕๒) ศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก แต่งานวิจัยเหล่านี้ก็ได้ศึกษาเพียงแค่วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์กรเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาต่อยอดไปถึงการพัฒนาระบบบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศโดยตรง

ดังนั้นจากความสำคัญของการจัดการศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยจึงพัฒนาระบบบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปพัฒนาระบบบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ เตรียมพร้อมสำหรับรองรับการถ่ายโอนและกระจายอำนาจทางการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีความพร้อมเพื่อความอยู่รอดและเจริญเติบโตมั่นคงขององค์กร และเป็นทางเลือกที่ดี สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ระบบองค์กรของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓. เพื่อพัฒนาระบบองค์กรเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

๑. ประชากร

ผู้บริหารประกอบด้วย รองนายกเทศมนตรี ฝ่ายการศึกษา ผู้อำนวยการสำนัก/กองการศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา สถานศึกษา ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มาจากตัวแทนชุมชนของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครูประจำการ

๒. ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารเพื่อคัดเลือกตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๑ ตัวแปรแฝงภายนอก ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง ๓ ตัว ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยด้านบุคลากรครูและบุคลากรทางการศึกษาและปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้

๒.๒ ตัวแปรแฝงภายใน ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง ๓ ตัว ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๓ ระบบบริหารสถานศึกษา เพื่อความเป็นเลิศ ในการวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมภารกิจ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ๔ งานคือ ๑) การบริหารงานวิชาการ ๒) การบริหารงบประมาณ ๓) การบริหารงานบุคคล ๔) การบริหารทั่วไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ๔ ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเบื้องต้น แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาระบบ และแนวคิดระบบบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ

ขั้นตอนที่ ๒ จัดสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อตรวจสอบปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ ๓ สร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ ๔ ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างปัจจัยที่ส่งผลความเป็นเลิศของโรงเรียนที่ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขั้นตอนที่ ๕ ออกแบบระบบบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ ๖ การพัฒนาระบบ ระบบบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการวิจัยโดยพัฒนาระบบบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ โดยใช้แนวคิดเชิงระบบของ Lunenburg and Ornstein (2008) ประกอบด้วยปัจจัยป้อน (Inputs) กระบวนการแปรรูป (Transformation Process) และผลผลิต (Outputs) มาเป็นกรอบในการพัฒนาระบบ

ขั้นตอนที่ ๗ ตรวจสอบความเป็นไปได้ความเหมาะสมของระบบที่พัฒนาขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๑๒ ท่าน ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม นำผลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาปรับปรุง ตามข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ ๘ นำเสนอระบบบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑. กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ คือ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระราชทานในปี พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๒ จำนวน ๓๔ โรงเรียน เป็นการศึกษาภาคตัดขวาง (Cross-sectional Study) เรื่องโรงเรียนพระราชทานที่เป็นเลิศของกลุ่มตัวอย่างในช่วงเวลาเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลบางท่านอาจจะเกษียณอายุราชการ หรือไม่ได้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบแล้ว ซึ่งมิได้เป็นการศึกษาระยะยาว (Longitudinal study) ของกลุ่มตัวอย่างเดียวกันในระยะเวลา นาน (วรณีย์ แกมเกตุ, ๒๕๕๑: ๑๗๙) และสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน ๒๓๒ โรงเรียน รวมทั้งสิ้น ๒๔๐ โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากรองนายกเทศมนตรีฝ่ายการศึกษา ผู้อำนวยการ

สำนัก/กองการศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูหัวหน้ากลุ่มสาระ ๕ กลุ่มประกอบด้วย กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระภาษาไทย กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษาที่มาจากตัวแทนชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑. สืบค้นรายชื่อ ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ของสำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานเทศบาล โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากสำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต (Internet)

๒. ขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัย จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เสนอไปยังนายกเทศมนตรี และผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจาก รองนายกเทศมนตรีฝ่ายการศึกษา ผู้อำนวยการสำนัก/กองการศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูหัวหน้ากลุ่มสาระ ๕ กลุ่ม ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษาที่มาจากตัวแทนชุมชน

๓. นำส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยทางไปรษณีย์

ไปยังกลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๒๔๐ โรงเรียน

๔. หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้วทั้งหมด ๔ สัปดาห์ ได้มีแบบสอบถามคืนกลับมา จำนวน ๒๓๐ โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๐๙ ของจำนวนโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และมีผู้ตอบแบบสอบถามรวมจำนวนทั้งสิ้น ๒,๑๖๔ คน

๕. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทำการลงรหัส (coding) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น ๒ ตอน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติบรรยาย เพื่ออธิบายลักษณะกลุ่มตัวอย่างและลักษณะของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows version 19.0

๑.๑ วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

๑.๒ วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่ามัชฌิมเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) คะแนนต่ำสุด (min) คะแนนสูงสุด (max) ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) ค่าความเบ้ (skewness) และค่าความโด่ง

(kurtosis) ของตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อศึกษาลักษณะการกระจายและการแจกแจงของตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวแปร

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัย

๒.๑ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows version 19.0

๒.๒ การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผู้วิจัยศึกษาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พร้อมทั้งคำนวณหาขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป LISREL version 8.72 และค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ (chi-square) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (goodness of fit index: GFI) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (adjusted goodness of fit index: AGFI) ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษ (root mean square residual: RMR) รวมถึงค่าสถิติแสดงเส้นอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม (direct – indirect effect) และอิทธิพลรวม (total effect) ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศ

ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓. ออกแบบระบบบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยนำผลที่ได้จากข้อ ๒ มาออกแบบระบบบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ โดยใช้กรอบแนวคิดของ Lunenberg and Ornstein (2008) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยป้อน กระบวนการแปรรูป และผลผลิต มาเป็นกรอบในการพัฒนาระบบ ผลที่ได้รับคือ ร่างระบบบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนำไปพัฒนาระบบ

๔. ตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมของระบบบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๑๒ ท่าน ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus group) ผลที่ได้รับคือ ได้ระบบบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

๕. นำเสนอระบบบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยในบทนี้ เป็นการนำเสนอผลการวิจัยตามประเด็นหลักในการพัฒนาระบบบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีคำถามนำสำหรับการวิจัย ๓ ประการคือ

๑. ระบบองค์การของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างไร

จากการศึกษา วิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนการประชุมกลุ่มของผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับระบบบริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ระบบองค์การของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ปัจจัยป้อน กระบวนการแปรรูป และผลผลิต ดังนี้

๑.๑ ปัจจัยป้อน (Inputs) ระบบองค์การของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่พัฒนาขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับข้อมูลในการสนทนากลุ่มในรอบที่ ๑ พบว่าระบบองค์การของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีโครงสร้างเป็นระบบพื้นฐาน (Basic System Model) ประกอบด้วย ปัจจัยป้อนดังนี้ การบริหารเชิงกลยุทธ์ การติดต่อสื่อสาร การบริหารการเปลี่ยนแปลง ระบบบริหารการศึกษาของ อบต. คุณลักษณะผู้นำ ทักษะการบริหาร พฤติกรรม ความมีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดี การบูรณาการสาระในหลักสูตร การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา การใช้แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี อาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ คุณลักษณะครู ทักษะ/ความสามารถ ความรู้/ประสบการณ์วิชาชีพ แรงจูงใจ การบริหารในรูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน การมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร

๑.๒ กระบวนการแปรรูป (Transformation Process) ประกอบด้วย การบริหารและการปฏิบัติ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ บุคลากรครู และบุคลากรทางการศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน

๑.๓ ผลผลิต (Outputs) ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ความเจริญงอกงามของนักเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์คุณภาพ การปฏิบัติงานของครู ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู

ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ของระบบมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

๑.๑ การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน ๒๔๐ โรงเรียน

๑.๒ ผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย รองนายกเทศมนตรีฝ่ายการศึกษา ผู้อำนวยการสำนัก/กองการศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูหัวหน้ากลุ่มสาระ ๕ กลุ่มประกอบด้วย กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระภาษาไทย กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษาที่มาจากตัวแทนชุมชน รวมทั้งสิ้น ๒,๑๖๔ คน

๑.๓ การวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย โดยมีตัวแปร ๖ ด้าน คือ ตัวแปรแฝงด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ตัวแปรแฝงด้านการจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมเพื่อการ

เรียนรู้ ตัวแปรแฝงด้านบุคลากรครูและบุคลากรทางการศึกษา ตัวแปรแฝงด้านการบริหารและการปฏิบัติ ตัวแปรแฝงการมีส่วนร่วมของชุมชนและตัวแปรแฝงด้านความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัย

๒.๑ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๒๔ ตัวแปร ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด ๓๗๔ คู่ ตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$ และ $p < 0.01$) คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันทั้งหมดซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน โดยค่าสัมประสิทธิ์ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ ทักษะการบริหารกับคุณลักษณะผู้นำ ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการบริหารเชิงกลยุทธ์

๒.๒ ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการทดสอบค่า

โค-สแควร์ไม่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานว่าโมเดลการวิจัยที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน ($GFI=1.00$) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว ($AGIF=0.99$) ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ ๑ ดัชนีกำลังสองของส่วนที่เหลือ ($RMR=0.031$) มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ ค่าเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐานระหว่างตัวแปรสูงสุดเท่ากับ ๑.๙๙ ซึ่งมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ที่เหมาะสม (๒.๐๐๐) และกราฟพิวพล็อตของค่าเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน มีความชันมากกว่า แนวทแยง ซึ่งเป็นการแสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ตัวแปรความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับอิทธิพลทางตรงสูงสุดจากตัวแปรด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโดยมีอิทธิพลทางบวก รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ และบุคลากรครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีอิทธิพลทางบวก แต่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและการบริหารสถานศึกษา และการปฏิบัติมีอิทธิพลทางลบกับความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแสดงว่า ตัวแปรเหล่านี้มีอิทธิพลต่อตัวแปรแฝงความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแปรความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดจากตัวแปรการบริหารสถานศึกษา และการปฏิบัติ โดยมีอิทธิพลทางบวก ส่งผ่านตัวแปรการจัดการ

เรียนรู้ และสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ รองลงมา คือ ตัวแปรบุคลากรครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยส่งผ่านตัวแปรการจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้

๓. ระบบองค์การเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะอย่างไร

ระบบองค์การเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนั้นผู้วิจัยได้นำปัจจัยแต่ละด้านมาพัฒนาระบบองค์การเพื่อความเป็นเลิศสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามค่าน้ำหนักของเส้นแสดงอิทธิพลในตัวแปรแต่ละด้าน เรียงลำดับความสำคัญจากที่มีค่าแสดงอิทธิพลมาก ไปหาค่าแสดงอิทธิพลน้อยตามลำดับ โดยใช้กรอบแนวคิดของ Lunenberg and Ornstein (2008) มาเป็นกรอบในการพัฒนาระบบ และผ่านการตรวจสอบความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของระบบจากการประชุมกลุ่มของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ ๒ แล้ว ได้ดังนี้

๑. ปัจจัยป้อน (Inputs) ระบบองค์การเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีคุณลักษณะผู้นำ ทักษะการบริหาร ความมีคุณธรรม จริยธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดี พฤติกรรมผู้นำ ปัจจัยด้านบุคลากรครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้/ประสบการณ์วิชาชีพ คุณลักษณะครู แรงจูงใจ

๒. กระบวนการแปรรูป (Transformation Process) สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการต่างๆ ภายในสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่ากระบวนการ

แปรรูปควรประกอบไปด้วย ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีความสามารถในการนํานโยบายไปสู่การปฏิบัติ ปัจจัยด้านการบริหารและการปฏิบัติ มีการบริหารทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และระบบบริหารงานขององค์การ การติดต่อสื่อสาร การบริหารการเปลี่ยนแปลง ระบบบริหารการศึกษาของ อปท. การบริหารเชิงกลยุทธ์ ปัจจัยด้านบุคลากรครูและบุคลากรทางการศึกษา มีทักษะความสามารถ ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ มีการบูรณาการสาระในหลักสูตร ก้าวไปสู่อาเซียน การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา การใช้แหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ การใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์การเอกชน องค์การทางศาสนา สถาบันทางการศึกษาอื่นๆ การบริหารในรูปคณะกรรมการสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร เครือข่ายความร่วมมือของผู้ปกครองและประชาชน

๓. ผลผลิต (Outputs) การเปลี่ยนรูปตัวป้อนโดยผ่านกิจกรรมการบริหารในกระบวนการแปรรูปทำให้ได้ผลผลิต ได้แก่ ความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู คุณภาพการปฏิบัติงานของครู ความเจริญงอกงามและมีคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ความสามารถในการคิดเป็น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยพบประเด็นที่เห็นควรนำมาอภิปรายตามลำดับของประเด็นที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ระบบองค์การของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และลักษณะ

ของการพัฒนาระบบองค์การเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลดังต่อไปนี้

๑. ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ ระบบองค์การของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๑ ระบบองค์การสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่ามีการดำเนินงานเป็นระบบดังนี้

๑.๑.๑. **ปัจจัยป้อน (Inputs)** ระบบองค์การสังกัด อปท. ที่พัฒนาขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับข้อมูลในการสนทนากลุ่มในรอบที่ ๑ ประกอบด้วย ปัจจัยป้อนดังนี้ การบริหารเชิงกลยุทธ์ การติดต่อสื่อสาร การบริหารการเปลี่ยนแปลง ระบบบริหารการศึกษาของ อปท. คุณลักษณะผู้นำ ทักษะการบริหาร พหุติกรรม ความมีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดี การบูรณาการสาระในหลักสูตร การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา การใช้แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยี อาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ คุณลักษณะครู ทักษะ/ความสามารถ ความรู้/ประสบการณ์ วิชาชีพ แรงจูงใจ การบริหารในรูปคณะกรรมการสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน การมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร

๑.๑.๒. **กระบวนการแปรรูป (Transformation Process)** ประกอบด้วย การบริหารและการปฏิบัติ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การจัดการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ บุคลากรครูและบุคลากรทางการศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน

๑.๑.๓. **ผลผลิต (Outputs)** ความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ความเจริญงอกงามของนักเรียน ความสามารถในการคิดเป็น คุณภาพการปฏิบัติงานของครู ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู

ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ของระบบมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเห็นได้ว่าระบบองค์การสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่พัฒนาขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลในการสนทนากลุ่ม มีโครงสร้างเป็นระบบพื้นฐานประกอบด้วย ปัจจัยป้อน กระบวนการแปรรูป และผลผลิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีระบบของ Lunenburg and Ornstein (2008) ที่กล่าวว่า รูปแบบทฤษฎีระบบเปิดเป็นระบบที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ดังนั้นการวิเคราะห์การปฏิบัติงานขององค์การทางการศึกษา และบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิบัติงานนั้น การวิเคราะห์จากกรอบแนวคิดของระบบเปิดจึงเป็นเรื่องที่มีประโยชน์มาก ทำให้เห็นถึงข้อมูลย้อนกลับของระบบที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะในระบบการบริหาร การปฏิบัติงานขององค์การ กรอบแนวคิดเชิงระบบมีส่วนช่วยอย่างมาก ในการวิเคราะห์อย่างรวดเร็ว และแม่นยำ และยังช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นรูปแบบของความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันภายในระบบ และสามารถเน้นความพยายามในด้านสำคัญๆ ที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบในการดำเนินงานในสถานศึกษาได้อีกด้วย

ส่วนประเด็นด้านผลผลิต ซึ่งในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าผลการทดสอบของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผ่านเกณฑ์มาตรฐานระดับชาติอยู่ในระดับ ดี (สำนักงานทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.), ๒๕๕๔) นักเรียนมีความเจริญงอกงาม คุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ครูมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพในระดับหนึ่ง

๒. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การวิเคราะห์ความสอดคล้องของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการทดสอบค่า ไค-สแควร์ ไม่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานว่า โมเดลการวิจัยที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ตัวแปรความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับอิทธิพลทางตรงสูงสุดจากตัวแปรด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโดยมีอิทธิพลทางบวก รองลงมาคือการจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ และบุคลากรทางการศึกษาโดยมีอิทธิพลทางบวก แต่ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และการบริหารสถาน

ศึกษาและการปฏิบัติมีอิทธิพลทางลบกับความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้นำปัจจัยแต่ละด้านมาร่างระบบบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามค่าน้ำหนักของเส้นแสดงอิทธิพลในตัวแปรแต่ละด้านเรียงลำดับความสำคัญจากที่มีค่าแสดงอิทธิพลมากไปหาค่าแสดงอิทธิพลน้อยตามลำดับ โดยใช้กรอบแนวคิดเชิงระบบของ Lunenburg and Ornstein (2008) มาเป็นกรอบในการพัฒนาระบบ ได้ดังนี้

ประเด็นด้านปัจจัยป้อน ระบบองค์การเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สร้างขึ้น มีปัจจัยด้านการบริหารและการปฏิบัติ เมื่อพิจารณาจากอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อมพบว่าตัวแปรความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดจากตัวแปรการบริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติ ประกอบด้วย การบริหารทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และระบบบริหารงานขององค์การ การติดต่อสื่อสาร การบริหารการเปลี่ยนแปลง ระบบบริหารการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การบริหารเชิงกลยุทธ์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเชิงระบบของ Lunenburg and Ornstein (2008) ที่ได้บรรจุประเด็นดังกล่าวไว้ในปัจจัยป้อน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องบูรณาการปัจจัยป้อนเหล่านี้นำไปสู่กระบวนการแปรรูป หรือแผนปฏิบัติที่ใช้การได้

ประเด็นด้านกระบวนการ กระบวนการแปรรูปที่ผู้วิจัยได้ศึกษาขึ้นนั้น พบว่า ตัวแปรความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น ได้รับอิทธิพลทางตรงสูงสุดจากตัวแปรด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร รองลงมาคือปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี ภาวะผู้นำ (Stogdill, 1974) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการใช้อิทธิพลต่อการจัดการของกลุ่มในการพยายามที่จะตั้งเป้าหมายและบรรลุเป้าหมายร่วมกัน เมื่อผู้บริหารมีภาวะผู้นำที่ดีสามารถบริหารงานด้านการจัดการเรียนรู้ ผ่านครูไปจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน ประกอบด้วยการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้กับนักเรียน จึงส่งผลให้การจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพ

ประเด็นด้านผลผลิต สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำการเปลี่ยนแปลงตัวป้อนจากสภาพแวดล้อมภายนอกให้เป็นผลผลิต มีการทำงานบางอย่างเพื่อสร้างผลผลิตออกมาเป็นระบบคุณค่าเพิ่มให้แก่งานในกระบวนการ หน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาคือจัดหาและใช้ตัวป้อนทั้งหลาย จากสภาพแวดล้อมภายนอกเปลี่ยนรูปตัวป้อนเหล่านี้ทำให้เกิดผลผลิต ได้แก่ ความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู มีอิทธิพลมากที่สุด ต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดคุณภาพในการปฏิบัติงานของครู นักเรียนมีความเจริญงอกงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการคิดเป็นและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น และนอกจากนั้นแล้ว การมีส่วนร่วมของชุมชน ก็เป็นปัจจัยสำคัญด้านผลผลิตที่จะทำให้สถานศึกษาได้รับความร่วมมือในรูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษา การระดมทรัพยากร

การมีเครือข่ายความร่วมมือของผู้ปกครองและประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเชิงระบบ (Lunenburg and Ornstein, 2008) ที่ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ในด้านผลผลิตด้วย

๓. ระบบองค์การเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะอย่างไร

ระบบองค์การเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้อง และความเป็นไปได้ของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจสามารถอภิปรายได้ดังนี้

ประเด็นด้านปัจจัยป้อน ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ปัจจัยภาวะผู้นำ ด้านคุณลักษณะผู้นำ ทักษะการบริหาร ความมีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดี และพฤติกรรมผู้นำ มาเป็นปัจจัยป้อนซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำ (Robbins, 1998) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นความสามารถในการใช้อิทธิพลต่อกลุ่มเพื่อการบรรลุเป้าหมาย และนอกจากนั้นยังประกอบด้วยปัจจัยบุคลากรครู และบุคลากรทางการศึกษาด้านความรู้/ประสบการณ์วิชาชีพ คุณลักษณะครู และแรงจูงใจ ซึ่งครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษาพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศได้

ประเด็นด้านกระบวนการแปรรูป นำไปสู่ผลผลิต ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ปัจจัยภาวะผู้นำด้านความสามารถในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เป็นด้านที่สำคัญอย่างยิ่ง ในกระบวนการซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะสำคัญที่บ่งชี้

ถึงคุณลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิภาพ (Lim and Daft, 2004) ประกอบด้วยคุณลักษณะทางกายภาพ สติปัญญาและความสามารถ บุคลิกภาพ คุณลักษณะทางสังคม คุณลักษณะที่สัมพันธ์กับงานด้วยการขับเคลื่อนเพื่อบรรลุผลสำเร็จ มุ่งสู่ความเป็นเลิศ และภูมิหลังทางสังคม และนอกจากนั้นยังต้องประกอบด้วย ปัจจัยด้านการบริหารและการปฏิบัติ ปัจจัยด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ รวมทั้ง ต้องมีส่วนร่วมของชุมชน เข้ามาประกอบด้วยจึงจะทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จากแนวคิดการมีส่วนร่วม (ธีระ รุณเจริญ, ๒๕๕๐) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาไว้ ซึ่งเมื่อปรับเปลี่ยนตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่ามีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เนื่องจากสามารถสื่อความหมายได้เข้าใจขึ้นกว่าเดิม มีความสอดคล้องกับทฤษฎีเชิงระบบ และผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะจากประสบการณ์ที่สั่งสมจากการปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทานมาแล้ว ซึ่งหากได้มีการดำเนินการตามกระบวนการอย่างครบถ้วนตามระบบบริหารสถานศึกษาดังกล่าวแล้ว ก็จะก่อให้เกิดความเป็นเลิศในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

ข้อมูลย้อนกลับของระบบ ในที่สุดสภาพแวดล้อมภายนอกมีปฏิกริยาต่อผลผลิตเหล่านี้ และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ระบบ ข้อมูลย้อนกลับมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น ข้อมูลย้อนกลับที่ต้องมีการแก้ไขปรับปรุงในแต่ละปีการศึกษา สามารถนำไปใช้

แก้ไขข้อบกพร่องในการดำเนินงานของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาตลอดจนนักเรียน ให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานระดับนโยบาย

๑.๑ สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สามารถส่งเสริมพัฒนาระบบองค์การเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ตรงตามความต้องการของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๑.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านนโยบาย สามารถสนับสนุนและส่งเสริมแนวทางการสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน โดยการสรรหาและคัดเลือกสถานศึกษาต้นแบบที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในด้านต่างๆ แล้วขยายผลไปสู่สถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ เพื่อช่วยให้มีแนวทางพัฒนาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นการพัฒนาศูความเป็นเลิศแบบก้าวกระโดดโดยไม่กระทบต่อการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษา และควรประชาสัมพันธ์ผลงานให้สถานศึกษาอื่นๆ ได้รับทราบเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้สถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบที่มีความเป็นเลิศ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษา

๒.๑ สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำระบบบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศไปใช้เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาปรับปรุง และพัฒนาระบบบริหารสถานศึกษา

เตรียมพร้อมสำหรับการถ่ายโอน และกระจายอำนาจมายังสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

๒.๒ องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศสำหรับสถานศึกษาทุกสังกัด

๓. ข้อเสนอแนะสำหรับสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓.๑ สาขาวิชาสามารถส่งเสริม และสนับสนุนให้นิสิตนำผลการวิจัยไปปฏิบัติจริง และศึกษาวิจัยพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาระบบบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อความเป็นเลิศมากยิ่งขึ้น

๓.๒ องค์ความรู้ใหม่ที่ค้นพบสามารถใช้เป็นแนวทางพัฒนาต่อยอดให้กับนิสิตรุ่นต่อไปได้เรียนรู้ และขยายพรมแดนของความรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาสาขาวิชาให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

๔. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

๔.๑ ควรมีการศึกษาวิจัยในสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินงานที่เป็นแบบอย่างที่ดี

๔.๒ ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลที่ส่งเสริมให้ระบบองค์การเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียนเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กมลวรรณ รอดจ่าย. (๒๕๕๒). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ญาณิศา บุญจิตร. (๒๕๕๒). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (๒๕๕๐). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดการศึกษาและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ชั่วฟ้า.
- ยุวราณี สุขวิญญาณ์. (๒๕๔๙). *การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุประสิทธิผลองค์กรของวิทยาลัยพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนิช คุณเมธิกุล. (๒๕๕๒). *การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการบริหารการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). สำนักงาน.(๒๕๔๔). *มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๓)*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- รีนจิตต์ ตรีนุรักษ์. (๒๕๔๕). *การบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศใน จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วรรณิ แกมเกตุ. (๒๕๕๑). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภลักษณ์ เศษะพานิช. (๒๕๕๐). *การพัฒนาระบบบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (๒๕๕๔). *ระบบประกาศและรายงานผลสอบโอเน็ต*. สืบค้นวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕, จาก <http://www.onetresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx>.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (๒๕๔๗). *กรณีศึกษา Best Practices TQA Winner 2002 Thai Acrylic Fiber Co., Ltd*. กรุงเทพฯ: บริษัท เรดเฟิร์น ครีเอชั่น จำกัด.

ภาษาอังกฤษ

- Lim, G. S., & Daft, R. L. (2004). *Leadership experience in Asia*. Singapore: Thomson Learning.
- Lunenburg, Fred C., and Orinstein, Allan C. (2008). *Education administration: concept and practices* 5th ed. Wardsworth: Cengage Learning.
- Stogdill, Ralph M. (1974). *Handbook of leadership*. New York, The free Press, A Division of Macinillan Publisher.
- Robbins, S. P. (1998). *Organizational behavior: concepts, controversies, and applications*. upper saddle, NJ: Allyn and Bacon.

ผู้เขียน

ดร. มุกดา เลชะวิวัฒน์ ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ กองการศึกษา สำนักงานเทศบาลเมืองแพร่
รองศาสตราจารย์ ดร. บุญมี เณรยอด อาจารย์อาวุโสสาขาวิชานิเทศการศึกษา ภาควิชานโยบาย
การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริเดช สุชีวะ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา
ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
หมายเหตุ: งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต ปีงบประมาณ ๒๕๕๔ บัณฑิตวิทยาลัย